

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Journal of Social Sciences

p-ISBN:1300-9702 e-ISBN: 2149-3243

TERÖR NEDENİYLE YAŞANAN GÖÇ OLGUSU VE YARATTIĞI SORUNLAR: NUSAYBİN/MARDİN ÖRNEĞİ¹

The Case Of Immigration Due To Terrorism And The Problems Created: Sample Of Mardin

Ömer AYTAÇ² ve Murat SARI³

² Prof. Dr. Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Elazığ, oaytac@firat.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5435-7107

³ Arş. Gör. Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Elazığ, muratsari@firat.edu.tr, orcid.org/0000-0003-2223-9007

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
28.05.2020
Kabul/Accepted:
17.03.2021

DOI:

10.18069/firatsbed.744107

Anahtar Kelimeler

Terör, Göç, Terörün Neden
Olduğu Problemler, Göç
Sonucu Yaşanan
Problemler, Mardin,
Nusaybin, PKK Terör
Örgütü

ÖZ

Bu makale, yaşanan terör olayları nedeniyle meydana gelen göç olgusunu konu edinmektedir. PKK terör örgütünün strateji değiştirerek çatışma ortamını kırsal alanlardan şehir merkezlerine taşınması, hem toplumun hem de kamunun güvenliğinin tehlikeye girmesine neden olmuştur. Can ve mal güvenliklerinin kalmadığını düşünen/hisseden insanlar göç etmek zorunda kalmışlardır. Yaşanan terör olayları ve akabinde gerçekleşen göç birçok sorunun fitilinin ateşlenmesine yol açmıştır. Bu çalışma kapsamında terör olayları nedeniyle Nusaybin'den Mardin'e göç edenler arasında 380 kişiye toplamda 67 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Çalışma sonucunda yaşananların çocukların eğitimi üzerinde ciddi manada olumsuzluklara neden olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca göç edenlerin maddi yönden, konut bulma açısından ve psikolojik bakımdan ciddi problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle makalede, terör nedeniyle yaşanan hendek olayları ve bunun neticesinde gerçekleşen göç olgusu ve neden olduğu sorunların incelenmesi önem arz etmektedir.

ABSTRACT

This article focuses on the phenomenon of migration caused by terrorist incidents. The PKK terrorist organization changed its strategy and moved the conflict environment from rural areas to city centers, which endangered the security of both people and the public. People who think / feel that their life and property security are left have had to migrate. Terrorist incidents and subsequent migration have led to the emergence of many problems. Within the scope of this study, a questionnaire form consisting of 67 questions was applied to 380 people among those who migrated from Nusaybin to Mardin due to terrorist incidents. It is understood that what happened at the end of the study caused serious negativities on the education of children. In addition, it has been determined that immigrants have serious problems in terms of financial means, finding housing and psychologically. For this reason, it is important to examine the terrorist incidents experienced and the migration phenomenon that occurred as a result of this and the problems it causes.

Keywords

Terror, Migration,
Problems Caused by
Terrorism, Problems of
After Migration, Mardin,
Nusaybin, PKK Terrorist
Organization

Atf/Citation: AYTAÇ, Ö. ve SARI, M. (2021). Terör Nedeniyle Yaşana Göç Olgusu ve Yarattığı Sorunlar: Nusaybin Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31, 2(1017-1028).

Sorumlu yazar/Corresponding autohor: Murat SARI, muratsari@firat.edu.tr

¹ Bu çalışma, Fırat Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında yapılmakta olan "Terör Kaynaklı İç Göç: Nusaybin'den Mardin'e Göç Edenler Üzerine Bir Araştırma" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir ve hiçbir yerde yayınlanmamıştır.

1. Giriş

Ülkemizde ilk defa 1984'te silahlı çatışma ile varlığını duyuran PKK terör örgütü bu tarihten itibaren Türkiye'de aktif bir şekilde eylemlerde bulunmaya devam etmiştir. PKK nedeniyle binlerce vatandaşımız hayatını kaybetmiş, yerinden yurdundan olmuş ve ülkemiz milyarlarca lira ekonomik kayba uğramıştır. PKK ile devam eden mücadelede Türkiye çok büyük acılar çekmiştir. Hem yaşanan acıların dinmesi hem de çatışmaların sonlanması amacıyla Türkiye çözüm sürecini başlatmıştır. Türkiye 2013 yılında uygulanmaya başlanan çözüm süreciyle birlikte PKK terör örgütü ile çatışma dönemini geride bırakmış ve Kürt sorunun siyasi arenada çözüme kavuşturulması için büyük uğraşlar vermiştir. Fakat Temmuz 2015'ten itibaren PKK'nın çözüm sürecinde üstlendiği sorumlulukları yerine getirmeyerek, eylemlerini kırsaldan şehirlere taşınması ve hendekler kazıp barikatlar kurarak hem halkın hem de kamunun güvenliğini tehlikeye atması, çatışmaların önceki dönemlerden daha sık ve şiddetli bir biçimde yeniden başlamasına yol açmıştır. Bu nedenle çözüm süreci bitmiş ve PKK ile hiçbir çatışmanın yaşanmadığı dönem yerini daha önce hiç yaşanmamış çatışmalara ve olaylara bırakmak zorunda kalmıştır. PKK bu dönemde, kimi yerlerde özyönetim ilan ederek kendi bölgesini oluşturmak, güvenlik güçlerinin o bölgelere girişini engellemek ve güvenlik güçleri ile mücadele edebilmek için, hendekler kazıp barikatlar kurmuş ve eylemlerde kullanmak üzere birçok yere patlayıcılar yerleştirmiştir. PKK bu şekilde kendince özerk bölgesini oluşturmuş ve güvenliğini sağlamaya çalışmıştır. PKK tüm bunları yaparken halkın yaşadığı sıkıntıları görmezlikten gelip onların can ve mal güvenliklerini tehlikeye atmıştır. Bu bölgelerde yaşayan insanları göç etmek zorunda bırakmıştır. Olaylar neticesinde yaşanan bu göç, can güvenliği tehlikesinin atlatılmasını sağlamış olsa da daha farklı problemlerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bu nedenle PKK terör örgütü nedeniyle yaşanan hendek olaylarının sebep olduğu göç olgusu ve sonrasında ortaya çıkan problemler bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

PKK, devlete karşı başlattığı çatışmada bu defa taktik değiştirerek çatışmaları kırsaldan Kürtlerin yoğun olarak ikamet ettikleri merkezi bölgelere taşımıştır. PKK terör örgütünün, yaşam alanlarında özyönetim ilan etmesi, hendekler kazması, barikatlar kurması ve mühimmat yığınağı yapması nedeniyle bu bölgelerde yaşayan insanlar evlerini, işyerlerini yani yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalmışlardır. 1990 yıllarında PKK ile devlet arasında yaşanan çatışmalar nedeniyle kırsaldan göç etmek mecburiyetinde kalan insanlar, şimdi de yaşadıkları merkezi yerlerden yine çatışmalardan dolayı göç etmek zorunda kalmışlardır. PKK nedeniyle yaşanan çatışmalardan her zaman için halk önemli ölçüde zarar görmüştür. Yaşananlar nedeniyle insanlar canlarını, mallarını ve sağlıklarını kaybetmişlerdir. Yaşanan olaylar insanlar üzerinde atlatılması çok güç etkiler bırakmıştır.

Olayların aniden ve hızlı bir biçimde başlamasıyla birlikte sivil halk kendini birden çatışmaların ortasında bulmuştur. Çatışmaların ortasında kalan insanlar kendilerinin ve aile fertlerinin can güvenliği için yaşam yerlerini terk zorunda kalmışlardır. Canlarını kurtarma derdine düşen insanlar göç ederken birikimlerini ve mal varlıklarını geride bırakmak mecburiyetinde kalmışlardır. Bu durumda gittikleri yerde hayatlarını yeniden kurmaya çalışan insanlar çok büyük sıkıntılar çekmişlerdir. Çektikleri sıkıntılar neredeyse hayatlarının her alanında kendini göstermiştir.

Meydana gelen olaylardan ülkede yaşayan herkes bir şekilde etkilenmiştir. Kimi maddi yönden kimi manevi yönden kimileri de hem maddi hem de manevi yönden çok büyük zararlar görmüştür. Çatışmaların yaşandığı yerler harap olmuş, yaşam yerleri viraneye dönmüş, yitirilen canlar ve mallar ile birlikte bir tarih yok edilerek bir hafızanın silinmesine neden olunmuştur.

PKK terör örgütünün eylemleri nedeniyle eski yerleşim yerlerini terk ederek yeni yerleşim bölgelerine göç eden insanlar, yeni göç ettikleri yerde onların göç etmelerine neden olan sebep ve problemlerden kısmen kurtulmuş olsalar da, göç ettikleri yerde farklı yeni sorunlarla karşılaşmalarına neden olmuştur. Bu durum göç etmek zorunda kalan tüm herkes için geçerlidir. Göç sonrası yaşanan problemlerin incelenmeye çalışılması ise bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

2. Terör

Terörün bugüne kadar kontrol altına alınamamasındaki en büyük neden bu olgunun ortak bir payda da tanımlanamamasıdır. Çünkü terör kavramı herkes için farklı anlamlar ihtiva etmektedir. Yaşanan olaylar kimileri için terör saldırısı niteliğini taşıırken kimileri içinde bir kurtuluş mücadelesi anlamını içerebilmektedir. Yani herkes olaylara nesnel bir perspektiften ziyade öznel bir perspektif ile bakmayı tercih ettiğinden terör ile alakalı herkes tarafından genel kabul gören bir tanım yapılamamaktadır.

Terör kavramının simgelediği, hafızalarda canlandırdığı anlamlar ilişkisini görebilmek ve kavrayabilmek için öncelikle, bahsi geçen kavramın farklı dillerdeki sözlük anlamlarına göz atmak gerekmektedir. Terör kelimesi

köken olarak Latince bir kelime olup “terrere” kökünden meydana gelmektedir (Juergensmeyer, 2003: 5). Terör kelimesi eski Türkçede “tedhiş” (Eren, 1988:1460), Arapçada “irhâb” (Özel, 2007: 18), Batı dillerinde ise “terror” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca terör kelimesi çeşitli sözlüklerde, “yıldırma, korkutma”(Eren, 1988: 1467), “ürkütme, beklenmedik şeyler yapma, dehşet içinde bırakma” (Sami, 1996:393), “hayretler içinde bırakma, kafa karışıklığı oluşturma, şaşırtma” (Mustafa, 1996: 302), “büyük korku-kuşku-üzüntü, korku, endişeye, soruna neden olan şey” (Crowther, 1999: 1238) vb. anlamlara gelmektedir. Genel olarak terörün sözlüklerde geçen anlamlarına bakıldığında, farklı lisanlardaki ifade değişiklikleri bir kenara bırakılırsa, fiili yapan kişiye yönelik ve genel olarak psikolojik içerikli tanımlamalar üzerinde durulduğu görülmektedir. Sadece psikolojik bir vaka olarak kabul görmeyen terör olayları sabit bir mekânda ve zamanda; kanuni, siyasi, dini, ekonomik, eğitim ve kültür ile alakalı dinamiklerin etkisi çerçevesinde meydana gelmektedir.

Terör kavramı, Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğünde, “devletin egemenliğini ya da toplumun düzenini bozmak için oluşturulan korku ve bıkkınlık yayan şiddet hareketleri” (Anonim, 1993: 129) şeklinde tanımlanmaktadır. Yapılan tanımdan da anlaşılacağı üzere terörün temelinde korku salma, bıkkınlık verme ve kendi otoritesini sağlama güdüsü yer almaktadır.

Başka bir ifade de terör “insanları sindirmek, korkutmak ve yıldırma yoluyla onlara bir takım fikir ve hareketleri kabullendirmek amacıyla tehdit etme veya zor kullanma hareketi” (Bozdemir, 1981: 528) olarak açıklanmaktadır. Terör hegemonyasını sözlü veya fiili ya da hem sözlü hem de fiili zorbalık ile kurmaya çalışmaktadır. Terör de uygulama türü fark etmeksizin her zaman için kurallara uymama ve zor kullanma vardır.

Terörün varlığının esasında kural dışılık ve zor kullanma vardır. Terör her zaman için şiddet türlerine başvurarak insanları kontrol altına alma, isteklerini kabul ettirme ve hegemonyasını kurma amaçındadır. Tüm bunların gerçekleşmesi için orantısız bir şekilde güç kullanmaktadır. Bu esnada insanların yaşadıkları sıkıntılar, çektikleri acılar ve yaşanan can/mal kayıpları kendileri için herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Terör baskılarına maruz kalan insanların büyük çoğunluğu yaşanan problemlerden kurtulma ve can güvenliklerini sağlama alma adına göç etmek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Çünkü göç kendileri için terörden ve terör kaynaklı sorunlardan kurtuluş yolu olmaktadır.

PKK'nın en belirgin özelliği, şiddet siyasetini temel etken olarak kabul etmesidir. PKK ideolojik ve siyasi düşüncesini benimsetmeye çalışmak, insanlar üzerinde hegemonya ve korku ortamını oluşturmak için şiddeti önemli bir araç olarak kullanmaktadır. Örgüt “zorun gücüne” dayalı şiddet yaklaşımını benimsemiştir (Kızmaz ve Teğin, 2017:12). PKK terör örgütü hendek olaylarını da zorun gücüne olan inançları ile gerçekleştirmeye çalışmıştır. Örgüt kırsaldan şehirlere gelerek çatışmalara buralarda devam etmeye çalışmıştır. Bu nedenle şehir merkezlerine mühimmat yığınakları yapmış, hendekler kazıp barikatlar kurmuş, evlerin altları da dahil olmak üzere her yere bombalı düzenekler kurarak tüm herkesin çatışmaların ortasında kalmasına neden olmuşlardır.

PKK, hendek/barikat stratejisi ile Kürt halkında devlete karşı bir ayaklanma ve direniş başlatmayı hedeflemiştir. Bu nedenle, örgüt dağdan şehirlere gönderdiği militanlar ile şehirlerdeki insanları örgütleyip silahlandırarak devlete karşı halk mücadelesi başlatmayı amaçlamıştır (Kızmaz ve Teğin, 2017:13). Örgüt özellikle hendek/barikat eylemleri ile çatışmaları şehirlere taşıyarak strateji değişikliğine gittiğini göstermiştir. Bu strateji değişikliği ile örgüt kendi alanını genişletme, merkezlerde girdiği şiddetli çatışmalar ile psikolojik üstünlük algısı oluşturma, kendini ve bileşenlerini halka kabul ettirme çabasına girmiştir. Fakat hendeklerin kazılması, barikatların kurulması ve bombalarla döşetilmesi, evlerin altlarının dahi bombalı düzeneklerle doldurulması ve şiddetli çatışmaların yaşanması sonucu halk bütün olanlara tepki olarak PKK'ya ve yaptıklarına karşı çıkmış, tüm desteğini çekmiştir. Çünkü yaşananlar ve yapılanlar sonucu Kürt halkı çok büyük zararlar görmüştür. İnsanların evleri/işyerleri yakılıp yıkılıp harap edilmiş, can güvenlikleri kalmamış, yaşam imkânları kısıtlanarak ellerinden alınmaya çalışılmıştır. Tüm bunların neticesinde insanlar can güvenlikleri için göç etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Örgüt hendek/barikat stratejisi ile umduğunu bulamamıştır. Tam aksine çok büyük tepkilerle karşı karşıya kalmış ve büyük oranda destek kaybı yaşamıştır. PKK terör örgütü insanların yerinden yurdundan edilmesine neden olarak bu insanların çok büyük acılar ve sıkıntılar yaşamasına neden olmuştur.

3. Göç

İnsanlığın tarih sahnesine çıkmasıyla birlikte göç olgusu da var olmaya başlamıştır. Çünkü yaşanan savaşlar, çatışmalar, kaoslar, sürgünler, kıtlıklar, işsizlik ve geçim sıkıntısı gibi nedenlerden ötürü asırlardır devam eden bir sosyal hareketlilik yani göç var olmuştur ve var olmaya da devam edecektir.

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde hayatlarını idame ettirebilmek için konargöçer bir yaşam tarzı sürdüren insanoğlu, toprağı ekip biçmeyi öğrenmesiyle birlikte konargöçer düzenden yerleşik hayata geçiş yapmıştır. Fakat tarih boyunca gerek keyfi gerekse de zaruri nedenlerden dolayı insanlar farklı yerler arasında hareket halinde olmuşlardır ve halen de olmaya devam etmektedirler (Aksoy, 2012: 294). Bu nedenledir ki dünya var olduğu müddetçe göçte var olacaktır. Çünkü insanoğlunun sahip olduğu dinamik sosyal yapı, onu sürekli bir arayış içine sokacaktır.

Göç; insanların, sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmesi olarak ifade edilebilir. Bu yer değiştirme, uluslararası olabildiği gibi aynı devlet sınırları içinde de olabilir. Göçün türü (gönüllü/zorunlu, geçici/sürekli, iç/dış, bireysel/kitlesele vb.) ne olursa olsun her türlü nüfus hareketleri göç tanımında yerini almaktadır (Adıgüzel, 2016: 3). Nedeni önemli olmaksızın, eski yerleşim yerinin terk edilip yeni yerleşim alanına yerleşme amaçlı gerçekleşen nüfus hareketleri göç olgusunu meydana getirir. Burada önemli olan husus önceden yaşanılan alandan ayrılıp yeni bir yerleşim alanına yerleşmedir.

Göç; maddi, manevi, çevresel veya kişisel nedenlerden dolayı bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gerçekleştirilen ve kısa, orta ya da uzun süreli geriye dönüş veya daimi yerleşme amacı içeren, coğrafi, toplumsal ve kültürel yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 16). Beter'e (2006: 7-8) göre de göç, insanların yaşadığı yerleşim yerlerindeki koşullarının yaşam ihtiyaçları için yetersiz kaldığı veya daha iyi bir yaşam için gerekli imkânların yok edildiği zamanlarda ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde bireyler ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri veya var olan vaziyetten kurtulabilecekleri başka bir yerleşim yeri arayışına başlarlar. Bu arayış ise göç olgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan tanımlamaların geneline bakarak göçün her şeyden ziyade bir arayış ve kurtuluş aracı olarak özümsemiği görülmektedir.

İnsanlar neden göç etmek ister? Bu tarz bir soruya verilebilecek en bilindik cevap daha kaliteli bir hayat sürdürme ve yaşamlarını tehdit eden veya tehlikeye atan unsurlardan uzak durma isteğidir denebilir. Fakat bu türdeki bir soruya en doğru cevabı verebilmek için onu göç etmek zorunda bırakan nedenin ne/neler olduğunu bilmek daha sağlıklı bir yaklaşım olacaktır. Aksoy'a göre göç, insanların daha iyi bir hayat yaşamak için başvurduğu önem arz eden bir yoldur. Ekonomik, toplumsal veya siyasi nedenlere dayalı göç, kimi zaman gönüllü kimi zaman zorunlu kimi zaman iç göç kimi zamanda dış göç olarak kendini göstermektedir (Aksoy, 2010'den akt. Atım, 2016: 8). Nasıl meydana gelirse gelsin göç, insanların her zaman daha iyiye kavuşma mücadelesidir. İnsanların yaşadıkları sıkıntılar, göç etmeleri için etkin itici bir güç görevi görmektedir.

Gönüllü göçü açıklarken; "göç her şeyden önce fiziki bir hareketlilikten ziyade daha çok, toplumsal bir olgudur. Toplumsal olma niteliğini, kişisel veya kitlesele yer değiştirmeden ziyade, bu yer değiştirmenin toplumsal yapıda meydana getirdiği etkiler, göç etmeye zorlayan sebepler ve yapılan göçün sonuçları ile elde etmektedir" (Gönüllü, 1996: 104) ifadesini kullanmaktadır. Yapılan tanımdaki en dikkat çekici unsur göçün sosyal yapıda oluşturduğu değişikliklerdir. Gönüllü gibi Bayhan'da göçü; yaşadıkları yeri değiştirme sürecinin, sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönden toplum yapısının değişmesine neden olan nüfus hareketleri (Bayhan, 1997: 180) olarak tanımlayarak, göçün neden olacağı etkiler üzerinde durmaktadır.

Yaşanan yer değiştirme sonucunda gerek göç edilen yeni yerde gerekse terk edilen eski yerde göç, toplumda sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi vb. birtakım değişikliklere neden olmaktadır. Meydana gelen bu değişiklikler toplumda kimi zaman doğrudan kimi zaman da dolaylı yollardan etki bırakmaktadır.

Erjem'inde ifade ettiği gibi, göç hareketi; kişilerin, ekonomik, sosyal ve ruhsal dünyalarının ihtiyaçlarını karşılama maksadıyla gerçekleştirdiği harekettir. Birçok sebepten dolayı yaşanan göç süreci, daha iyi koşullarda yaşamayı amaç edinen bir hareket olmasına rağmen, göç edenleri birtakım huzursuzluk ve sorun yaşama durumları ile karşılaştırılmaktadır (Erjem, 2009: 2-5). Göç etmede amaç, var olan koşullardan daha iyi koşullara sahip olmak, huzur ve güven içinde hayatı sürdürebilmektir. Ancak bu durum pek de kolay olmayabilir. Çünkü göç edilen yerde karşılaşılan yeni bir toplum yapısı, yeni bir çevre, yeni bir iş ortamı gibi sosyal olguları özümsemek ve uyum sağlamak hemen gerçekleşebilecek şeyler değildir. Saydığımız sosyal olgulara alışana kadar geçen süre bir takım sorunların yaşanmasına neden olacaktır.

PKK terör örgütünün başlattığı hendek/barikat eylemleri nedeniyle hayatları yaşanılmaz bir hal alan insanlar bu durumdan kurtulmak ve daha rahat bir yaşam sürmek için göç etmek mecburiyetine kalmışlardır. PKK bölgedeki insanlara varlığını kabul ettirmek, onları kendi hegemonyası altında tutmak ve güvenlik güçlerini pasifize etmek için şehir merkezlerini mühimmat deposu haline getirmiş, cadde ve sokakları bombalarla döşemiş, insanların hanelerine zorla girerek kendilerine destek olmalarını isteyerek çatışmaları kırsaldan buralara taşımıştır. PKK çatışmaları buralara taşıyarak insanlara korku salarak, bıkınlık vererek insanların kendi güdümlerine girmelerini ve kendilerine koşulsuz şartsız biat etmelerini amaçlamaktadır. Gerek çatışmaların şiddetli bir şekilde yaşanması, gerek PKK'nın uyguladığı baskı ve şiddet gerekse yaşam

imkânlarının yok denecek seviyelere gelmesi insanlara göç etmekten başka bir çare bırakmamıştır. İnsanlar can güvenliklerinin olduğu, yaşamak için ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, herhangi bir korku ya da baskının olmadığı yerlere göç etmişlerdir. Fakat yapılan göç her ne kadar birçok problemden kurtuluş amacıyla gerçekleşse de farklı bir takım problemlerinde başlangıcı olmaktadır.

Yaşanan terör eylemleri nedeniyle göç etmek zorunda kalan insanların gerek sosyal yaşamları gerek hayattaki beklentileri gerekse geleceklerine dair plan ve düşünceleri derinden etkilenmektedir. Beklenmedik bir şekilde gerçekleşen göç insanların tüm hayatının alt üst olmasına neden olmaktadır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Var olan problemlerin neler olduğu ve bu problemlerin neden ortaya çıktığını belirlemeye yönelik bir araştırma olarak yapılan bu çalışma, terör nedeniyle göç edenlere 9-29 Temmuz 6-12 Ağustos 2018 tarihlerinde yarı yapılandırılmış anket formu uygulanarak ve gözlem yapılarak hendek/ barikat eylemlerine maruz kalarak göç etmek mecburiyetinde kalanların durumlarını ve problemlerini tespit etmeye yöneliktir. Bununla birlikte bu durum ve tespitlerin olası neden ve sonuçları üzerine açıklayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Terör mağduru olan insanların daha hassas bir psikolojiye sahip olabileceği, sorulan soruları daha açık ve net bir şekilde cevaplamakta zorlanabilecekleri vb. gibi kaygılar nedeniyle çalışma anket formu ve gözlem ile sınırlandırılmıştır. Anket formunun uygulanacağı ve gözlemin yapılacağı örneklem grubu, PKK terör örgütü nedeniyle meydana gelen hendek/barikat olaylarından kaçıp Nusaybin'den Mardin'e göç edenlerden oluşmaktadır. Ayrıca tüm veriler SPSS-25 Paket programına aktarılarak veri analizi yapılmıştır.

4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma var olan problemleri belirlemeye ve neden ortaya çıktığını anlamaya yönelik olup, terörün meydana getirdiği hendek/barikat olaylarının neden olduğu göç olgusunun ve sonuçlarının neler olduğunu açıklığa kavuşturmaya çalışılacaktır. Terörün ve göçün insanlar üzerinde meydana getirdiği tahribatlar, bu tahribatların oluşturduğu etkiler araştırma sonucu ortaya konulacaktır. İnsanların teröre maruz kalmalarının etkileri, göç etmek zorunda bırakılmaları, göç edecekleri yeri tercih nedenleri, göç ettikten sonra yaşanan sıkıntılar araştırmamızın açıklığa kavuşturmak istediği sorun alanlarını oluşturmaktadır. Yaşanan terör olayları ve sonrasında Nusaybin'den Mardin'e gerçekleşen göç nedeniyle araştırmanın Mardin ilinde yapılması kararlaştırılmıştır. Araştırmanın evrenini, terör olayları nedeniyle göç etmek zorunda kalan insanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Nusaybin'den Mardin'e PKK terör örgütü nedeniyle göç eden insanlardan oluşmaktadır. Araştırma söz konusu yer ile sınırlıdır. Ayrıca günümüze kadar yapılan çalışmalarda genel anlamda göç sonrası meydana gelen terör olayları ele alınmıştır, bu çalışmada ise terörün ve terör olaylarının neden olduğu göç olgusu ele alınmıştır. Bu nedenle çalışmamız alanda neredeyse ilk olma özelliği taşıyarak literatüre büyük katkıda bulunmaktadır.

Terör olaylarının başlaması ile Nusaybin'den Mardin'e göç eden nüfusa dair istatistiki bilgiler, İç İşleri Bakanlığı'na bağlı İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Mardin Valiliği ve Nusaybin Belediyesinden elde edilmiştir. Bu kurumlardan alınan verilere göre göçten önce Nusaybin merkezde yaşayanların nüfusu 87,948'dir. Göç ile birlikte 27,398 kişi Nusaybin'den Mardin merkeze göç etmiştir. Ancak bu verinin cinsiyet, medeni durum, yaş, hane dağılımı vb. gibi değişkenlere göre dağılımları hakkında ayrıntılı bir veri analizi yapılmamış olup sadece göç edenlerin genel sayısı verilmiştir. Göç edenlerin sayısının belli olması, çalışmanın evren ve örnekleminin belirlenmesinde büyük kolaylık sağlamıştır. Göç eden sayısının belli olmasından hareketle; araştırmamızın örneklem büyüklüğünün belirlenmesi amacıyla Alpha değeri 0.05 ve %5 örneklem hatası ile $p=0.5$, $q=0.5$, $t=1.96$ değeri alınıp hesaplandığında örneklem büyüklüğümüzün 380 bireyden oluştuğu ortaya çıkmaktadır.

Temsil yeteneğini sağladığını düşündüğümüz 380 kişiden oluşan örneklemin tespitinde olasılıksız örnekleme türü olan "kartopu örnekleme türü tekniği" kullanılmıştır. Gerek konunun biraz netemeli olmasından, gerek insanların tanımadıkları biriyle böyle hassas bir konu hakkında konuşmak istememelerinden ve gerekse koca bir şehirde kimlerin Nusaybin'den göç ettiğini bulmanın zor olmasından ötürü çalışmada olasılıksız örnekleme türü olan kartopu örnekleme türünün kullanılması uygun görülmüştür.

5. Bulgular

Gerek terör gerekse de göç ile ilgili yapılan açıklamalar, değerlendirmeler ve elde edilen çeşitli veriler konunun ne denli hassas bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle araştırmamız, terör olayları nedeniyle göç etmek zorunda kalanların yaşadıkları sorunların neler olduğunu anlamaya yöneliktir.

5.1. Sosyo-Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan kişilerin oranı kadar bu kişilerin cinsiyet oranları da büyük önem arz etmektedir. Çünkü ülkemizde genellikle erkeklerin ön planda tutulduğu bir yapıda araştırmaya katılanların cinsiyet dağılımı, yaşanan olayların meydana getirdiği etkilerin ve yaşanan olaylara bakış açısı yönünden herhangi bir farklılık içerip içermediği bakımından önemli bir veri oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde erkeklerin oranı (%68,4–260 kişi) daha yüksektir. Gerek ataerkil bir yapının devam etmesi neticesinde kadınların erkeklerle görüşmesinin uygun görülmemesi ve gerekse konunun netameli bir konu olmasından kaynaklı kadınların geri planda durmayı ve görüşmemeyi tercih etmeleri nedeniyle erkekler ile daha fazla görüşme sağlanmıştır. Fakat araştırma problematiğine ilişkin kadınların bakış açılarının öğrenilmesi ve kadınların görüşlerinin erkeklerin görüşlerinden farklılık arz edip etmediğinin belirlenebilmesi için erkek nüfusu oranında olmasa bile yine önemli bir oranda kadın nüfusu (%31,6-120 kişi) ile görüşme gerçekleştirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	120	31,6
Erkek	260	68,4
Toplam	380	100

Tipik olarak göç edenlerin cinsiyeti erkek olarak kabul görmektedir. Göçü, cinsiyet eksensiz görmeyen veya yalnızca erkekler tarafından idare edilen bir süreç olarak kabul edenler, kadınları yok saydığı, etkisiz gördüğü ya da göçte erkeklerin izinden gittiğini vurguladıkları ölçüde yanılmaktadırlar. Göç sürecinde kadınların kendileri birer aktördürler (aileyi bir arada tutma durumları vs.) ve cinsiyet ilişkileri bu süreçlerde “temel yapıcı unsur” olarak görev görmektedir (Andall 1992, Kofman 2000 ve Hondagneu-Sotelo 2003’ten akt. Bartram vd., 2017: 159-160).

Araştırmaya katılanların yaş aralıkları yaşanan olaylara verilen tepkilerin anlaşılmasında ve yorumlanmasında ayrı bir önem teşkil etmektedir. Tabloda görüldüğü üzere araştırma grubunun %17,4’ü 18-24 yaş arası, %37,4’ü 25-34 yaş aralığında, %23,6’sı 35-44 yaş arası, %15,8’i 45-55 yaş aralığında ve %5,8’i 55 ve üstü yaş aralığında yer almaktadır. Yaşananların oluşturduğu etkilerin ve insanların verdikleri tepkilerin, her yaş grubunda aynı mı yoksa farklı mı sonuçlar doğurduğunu ortaya koyabilmek adına her yaş grubundan katılımcıyla görüşme gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Yaş Dağılımı

Yaş	Sayı	%
18-24	66	17,4
25-34	142	37,4
35-44	90	23,6
45-55	60	15,8
55 ve üstü	22	5,8
Toplam	380	100,0

Eğitim, kişilerin olaylara yaklaşımında ve bakış açılarında etkili olmaktadır. Eğitimli insanlar olaylara birçok açıdan yaklaşarak olayları daha iyi analiz edebilmekte ve ona göre hareket edebilmektedir. Tablodaki verilere göre, araştırma grubundakilerin %2,1 ‘i okur-yazar değil, %4,2’si okuryazar, %20’si ilköğretim, %14,7’si ortaokul, %30,5’i lise ve %28,5’i üniversite öğrenim düzeyine sahiptir (Tablo 3).

Tablo 3: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Öğrenim Durumu Dağılımı

Öğrenim Durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	8	2,1
Okuryazar	16	4,2
İlkokul	76	20,0
Ortaokul	56	14,7
Lise	116	30,5
Üniversite	108	28,5
Toplam	380	100,0

Bulgulardan da anlaşıldığı gibi her öğrenim düzeyinde insandan araştırma grubuna dahil edilmeye çalışılmıştır. Buradaki amaç her öğrenim düzeyinden insanın yaşananlara bakış açısı ve yaşananlar hakkındaki görüşlerini öğrenerek, öğrenim durumunun insanların olaylara yaklaşımında ne denli etkili olduğunu görmektir.

Araştırma grubunun medeni durumuna bakıldığında, %63,2'sinin evli, %30'unun bekâr, %26'sının boşanmış, %3,7'sinin eşinin ölmüş olduğu ve %0,5'ininde eşinden ayrı yaşadığı görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Medeni Durum Dağılımı

Medeni Durum	Sayı	%
Evli	240	63,2
Bekâr	114	30,0
Boşanmış	10	2,6
Eşi Ölmüş	14	3,7
Ayrı Yaşıyor	2	0,5
Toplam	380	100,0

Medeni durum, sosyal bilimler alanında önemli bir değişken olarak kabul görmektedir. Kişilerin görüşleri ve tutumları, medeni durumlarına göre değişkenlik göstermektedir (Açıkgöz, 2013:142). Medeni durumun görüş ve tutumları etkilemede önemli bir faktör olmasından dolayı araştırma grubunun ağırlıklı olarak evli kişilerden seçilmesine özen gösterilmiştir. Fakat bekâr kişilerin de araştırma problematiği konusundaki görüşlerinin bilinmesi de çalışmanın nesnelliği açısından büyük önem arz etmektedir.

5.2. Eğitim Sorunu

Araştırma grubundakilerin çocuklarının toplam sayısı 246'dır. Yukarıdaki tabloda bu 246 çocuktan 236'sının Nusaybin'de eğitimlerine devam ettikleri görülmektedir. Bu çocuklardan %76,42'si öğrenimlerine Mardin'de devam edebilirken, %23,58'i öğrenimlerini yarım bırakmak zorunda kalmışlardır (Tablo 5).

Tablo 5: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Göç Öncesi ve Sonrası Eğitim Durumu

Çocukların Okula Gitme Durumları	Göç Öncesi		Göç Sonrası	
	S	%	S	%
Evet	236	95,93	188	76,42
Hayır	10	4,07	58	23,58
Toplam	246	100	246	100

Yaşanan olaylardan ve göçten en çok etkilenenlerin başında çocuklar gelmektedir. Çocuklar gerek yaşları itibariyle gerekse de konumları itibariyle hiçbir şeyin farkında olmadan kendilerini birden bu tür bir hengamenin içinde bulmuşlardır. İçine düştükleri bu hengamenin neden olduğu birtakım olumsuzluklardan

dolayı göç sonrası bazı çocuklar öğrenimlerini yarım bırakmak zorunda kalmışlardır. Eğitimine devam eden çocuklarda da başarı seviyelerinin bir hayli düştüğü ve adapte olmakta zorlandıkları tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Göçün/Olayların Göç Eden Çocukların Eğitimine Etki Durumu

Eğitime Etki Durumu	Sayı	%
Etkisi Olmadı	8	3,25
Çocuklar Uzunca Bir Süre Eğitimden Uzak Kaldılar	72	29,26
Eğitim Sürecinde Kopukluk Yaşandığından Başarı Seviyeleri Çok Geriledi	108	43,9
Eğitim Sürecinde Yaşanan Kopukluktan Dolayı Okulu Bıraktılar	58	23,59
Toplam	246	100

Araştırma grubundakiler göçün ve yaşanan olayların çocukların tüm hayatı üzerinde olumsuzlukların yaşanmasına neden olduğunu dile getirmektedirler. Nitekim tabloya baktığımızda bu olumsuzlukların çocukların eğitimlerini de olumsuz bir şekilde etkilediğini görmekteyiz. Bu olumsuzlukların başında çocukların başarı seviyelerinin düşmesi, ikinci sıra da eğitimden uzunca bir süre uzak kalmaları ve son olarak yaşanan kopukluktan dolayı okulu bırakmaları gelmiştir. Katılımcıların görüşme esnasında anlattıkları bir takım şeyler durumu daha iyi özetlemektedir. Anlatılanlardan bazıları şöyledir:

Benim ailemde okuyan 6 kişi vardı. Göç ettikten sonra yeni okullarına alışamadılar, derslerden geri kaldılar. Başarı seviyeleri çok düştü. Hatta içlerinden bir tanesi okulu bıraktı çünkü yapamadı. Yaşadıklarımız kolay şeyler değildi hepimizde kötü etkiler bıraktı ama kardeşimi daha çok etkiledi ve kardeşim Mardin'i bile terk etti. Bize haber vermeden İstanbul'a kaçtı gitti ve bir daha da buralara dönmek istemiyor (M.Ö).

Kardeşlerim Nusaybin'de başarılı birer öğrenci iken, Mardin'e geldikten sonra gerek yaşadıklarının etkisiyle gerekse yeni bir yere adapte olmada yaşadıkları problemler yüzünden başarıları, seviyeleri bir hayli düştü. Ben kendim hem annemin babamın hem de kardeşlerimin ihtiyacını temin edebilmek için okulu bıraktım çalışmaya başladım ve halende çalışmaya devam ediyorum (Y.A).

Görüşmecilerin anlattıklarından da anlaşılacağı üzere, gerek yaşananların travmatik etkisi, gerek yeni bir ortama uyum sağlamanın zorluğu, gerekse okul ortamından uzunca bir süre uzak kalmaları gibi faktörler çocukların eğitim hayatları üzerinde olumsuzlukların yaşanmasına hatta bir kısmının eğitim hayatlarının bitmesine neden olmuştur.

5.3. Yoksulluk

Yaşanan hendek/barikat olayları nedeniyle yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalan insanlar, göç ederek yalnızca yerleşim yerlerinden olmamışlar aynı zamanda birçoğu kendi işinden ve farklı gelirlerinden (tarla, kira geliri vb.) de olmuştur. Aniden başlayan olaylar nedeniyle zaten can telaşesine düşen insanların büyük çoğunluğu yanlarına hiçbir şey alamadan göç etmek zorunda kalmışlardır. Yanlarına herhangi bir şey alamadan göç etmek mecburiyetinde kalan insanlar işlerini de kaybedince daha büyük sıkıntılar yaşamaya başlamıştır. Göç ettikleri yerde her ne kadar farklı işlerde çalışsalar da kazançlarında ve maddi durumlarında ciddi manada büyük düşüş olduğu görülmektedir.

Tabloda görüşmecilerin göç etmeden önceki aylık gelir durumları ile göç ettikten sonraki aylık gelir durumlarına baktığımızda göç sonrası aylık gelirden büyük oranda düşüş yaşandığını görmekteyiz. Araştırma grubundakilerden göç sonrası aylık gelir durumu 0-1000 TL arası olanların oranı %31,1, aylık geliri 1001-2000 TL arası olanların oranı %48,9 ve aylık geliri 2001-3000 TL arası olanların oranı ise %13,2 olarak görülmektedir. Göç sonrası maddi kaybın en çok yaşandığı kategorinin göç öncesi aylık gelir miktarının 2001-3000 TL olduğu kategoride gerçekleştiği tespit edilmiştir. Göç sonrası aylık gelir oranlarının 0-1000 TL arasında yoğunlaşması ve diğer kategorilerde düşüşe geçmiş olması insanların göç ettikten sonra maddi yönden çok ciddi sıkıntılar içine girdiklerinin göstergesidir (Tablo7).

Tablo 7: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Göç Öncesi Aylık Gelir Durumu ile Göç Sonrası Aylık Gelir Durumu Arasındaki İlişkinin Dağılımı

Aylık Gelir Durumu	Göç Öncesi		Göç Sonrası	
	S	%	S	%
0-1000 TL Arası	74	19,5	118	31,1
1001-2000 TL Arası	184	48,4	186	48,9
2001-3000 TL Arası	98	25,8	50	13,2
3001 TL ve Üstü	24	6,3	26	6,8
Toplam	380	100,0	380	100,0

Göç ettikten sonra insanların çoğu kendi mesleklerini icra edememiş, icra edebilenler de düşük ücretle çalışmaya mecbur kalmıştır. Kendi halinde küçük ve ticari faaliyeti düşük bir şehir olan Mardin aniden gerçekleşen bu kadar büyük bir göçün altından kalkamamış, kısıtlı imkanlar dahilinde göç edenlere ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır.

5.4. Barınma

Göç sonrası yaşanan en büyük problemlerden biri de barınma problemi olmuştur. Küçük bir şehir olan Mardin, bu kadar kalabalık bir şekilde gerçekleşen göçe ve göç edenlere bazı imkânları sunmada gösteremediği başarıyı ne yazık ki konut probleminde de gösterememiştir. Göç edenlerin büyük çoğunluğu konut bulmada sorunlar yaşamış, göç etmeden önce kendi evlerinde ikamet edenlerin büyük çoğunluğu kiracı olmak ve birkaç aile aynı hanede yaşamak zorunda kalmıştır.

Araştırma grubunun yarısından fazlasının birden fazla aile ile birlikte kalabalık ev ortamında ikamet ettiklerini göstermektedir. Araştırma grubundakilerin %45,2'si yalnızca kendi aileleri ile birlikte ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma grubundakilerin %54,8'inin aynı evi 2'den fazla aile ile paylaştıkları görülmektedir (Tablo 8).

Tablo 8: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Göç Sonrası Aynı Hanede Yaşayan Aile Sayısı Dağılımı

Hanede Yaşayan Aile Sayısı	Sayı	%
Yalnızca Kendi Ailem	178	45,2
2 Aile	136	35,8
3 Aile	42	11,7
4 Aile	14	4,7
5'ten Fazla Aile	10	2,6
Toplam	380	100,0

Çok sayıda ailenin aynı evi paylaşması gündelik aile yaşamını güçleştirmekte, aile mahremiyetini zedelemekte, aileler arası gerginlikler üretmekte ve çocukların sosyalleşme süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

5.5. Göç Sonrası Uyum/Adaptasyon Sorunları

Göçün sosyal boyutuyla ifade edilmesi, insanları yeni bir topluma götüren bu nedenle yeniden uyum problemleriyle baş başa bırakan yer değiştirme (Tekeli, 1998:11) olup, bu durum, göçün sosyallik boyutu bakımından önemini ortaya çıkarmaktadır. Her göç insanları yeni bir sosyalleşme yani yeni çevreye uyum sağlama, adapte olma problemiyle tekrar tekrar bir araya getirmektedir.

Göç bir yer değiştirme olayı olmakla beraber, aynı coğrafi sınırlar içinde yaşansa bile, kültürel bir değişim içermektedir. Çünkü alışılmış kabullenilmiş bir yerden farklı bir yere geçiş söz konusudur (Çağlar, 2011:59) ve bu durumda yeni ortama uyum sağlama adapte olma problemlerinin baş göstermesine neden olmaktadır.

Tabloya göre araştırma grubundakilerinin “göç ettikten sonra Mardin şehir hayatına adapte olmakta zorluk çektiniz mi?” sorusuna “evet” şeklinde yanıt verenlerin oranı %40, “kısmen” şeklinde yanıt verenlerin oranı %43,2 ve “hayır” olarak cevap verenlerin oranı da %16,8'dir. Göç ettikten sonra uyum/adaptasyon problemi

yaşadıklarını ifade edenlerin oranı araştırma grubunun 3/4'ünden fazlasını kapsamaktadır. Bu durum, göç sonrası insanların uyum problemi yaşadığının en büyük delilidir (Tablo 9).

Tablo 9: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Şehir Hayatına Adapte Olma Durumu

Adapte Olma Durumu	Sayı	%
Evet	152	40,0
Hayır	64	16,8
Kısmen	164	43,2
Toplam	380	100,0

Nusaybin kendi halinde küçük bir sınırlı ilçesidir. Şehirleşme yapısı olarak pek bir ilerleme kaydettiği söylenemez. Burada evler genelde müstakil ve bahçeli olup, müstakil olmayanlarda çoğunlukla aile apartmanıdır. Yaşam burada monoton bir şekilde sürmekte, insanlar merkezde hayvancılıkla uğraşmaktadırlar. Böyle bir yerde yaşayan insanlar hayatın Nusaybin'e nazaran hızlı aktığı, insanların büyük çoğunluğunun çok katlı apartman dairelerinde yaşadığı ve herkesin bir koşturmaca içinde olduğu Mardin'e göç edince büyük bir şok etkisi yaşamışlardır. Yaşadıkları bu şokun etkisiyle uyum/adaptasyon konusunda önemli derecede problemler yaşamışlardır. Ayrıca dışarıdan bakıldığında Nusaybin ve Mardin her ne kadar aynı kültürel yapıya sahip olarak görülse de aslında birbirinden çok farklı kültürel yapıya sahiplerdir. Mardin merkezin genel anlamda Arap kültürünün etkisinde kalması Mardin ve Nusaybin arasındaki en büyük kültürel farkın oluşmasına neden olmaktadır. Nusaybin'de yoğun olarak Kürt vatandaşları yaşadığı için Kürt kültürü yaygındır ve Arap kültürü ile Kürt kültürü birçok bakımdan birbirinden farklılık göstermektedir. Söz konusu bu farklar nedeniyle Nusaybin'den Mardin'e göç edenler genel anlamda uyum/adaptasyon sağlamada ciddi derecede sorunlar yaşamışlardır.

İnsanların göç ettikleri yeni yerleşim yerlerine uyum sağlayabilmeleri uzunca bir süreç gerektirmektedir. Bu süreç atlatılana kadar uyum/adaptasyon konusunda birçok sorun yaşanmaktadır. Olçar'ın belirttiğine göre adaptasyon kişinin yaşamını sürdürdüğü yerde o yerin kabul ettiği kurallar çerçevesinde uyum sağlama durumudur. Fakat bu uyum sağlama belirli bir zaman sürecine ve kişinin adapte olmaya karşıt olarak göstereceği karşı koyma gücüne göre değişiklik göstermektedir (Olçar, 2013:69). Bu doğrultuda, adaptasyon bulunduğu yere alışma ve uyum sağlama anlamına sahiptir. Bu çoğu zaman gerek göç eden kişinin kendisi nedeniyle gerekse göç ettiği yerdeki insanların tutum ve davranışları nedeniyle çok zor olmaktadır.

Bu durumu daha iyi anlayabilmek için örnek olarak katılımcılardan M.H'nin şu ifadelerini inceleyebiliriz:

Mardin ve Nusaybin dışarıdan bakıldığında her ne kadar aynı kültür yapısına sahip görünse de aslında öyle değil. Arada tahmin edilemeyecek kadar büyük bir kültür farkı var. Bu kültür farkı ister istemez birçok yerde karşımıza çıkıyor ve bu durum hem insanlarla iletişime geçmemizde hem de şehir hayatına adapte olmada büyük zorluklar yaşamamıza neden oluyor. Yaşadığımız zorluklar nedeniyle buralara uyum sağlama da yeni hayatımıza adapte olmakta çok büyük sorunlar yaşıyoruz(M.H).

Katılımcılardan M.H'nin anlattıkları, uyum sağlama da problem yaşayanların (%83,2) oranının yüksek olmasının nedenini açıklamaktadır. Uyum problemi yaşanmasındaki en büyük ana etken kültür farklılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonrasında yaşam alışkanlıkları, siyasal, ekonomik vs. faktörler etki etmektedir.

5.6. Göç Sonrası Ortaya Çıkan Psikolojik Problemler

Yaşanan olaylar insanlar üzerinde çeşitli travmalara neden olurken, bu travmaları atlatmayı başaramayanlarda farklı psikolojik problemler ortaya çıkmıştır. Travma genellikle, savaş ya da siyasi nedenlerden dolayı göç etmek zorunda kalan insanlarda yani zorunlu göç edenlerde, şok edici olaylar yaşayanlarda veya şok edici olaylara şahit olanlarda, savaş/çatışma mağdurları/kurbanlarında görülür.

Tablodan elde edilen bulgulara göre araştırma grubundakilerin psikolojik problemlerden “uyku bozukluğu” yaşayanların oranı %60,5, “öfke kontrol kaybı” yaşayanların oranı %47,9, “depresyon”da olanların oranı %34,2 ve “panik atak” geçirenlerin oranı ise %29,5'tir. Herhangi bir psikolojik problem yaşamadıklarını dile getiren %3,2 oranındaki katılımcıların olaylar başlamadan önce Nusaybin'i terk ettikleri ve yaşananlara şahit olmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10: Terör Nedeniyle Göç Edenlerin Yaşadıkları Psikolojik Problemlerin Dağılımı

Psikolojik Problemler (Çok Seçenekli)	Sayı	%
Uyku Bozukluğu	230	60,5
Öfke Kontrolü Kaybı	182	47,9
Depresyon	130	34,2
Panik Atak	112	29,5
Hiçbiri	12	3,2

İnsanlar henek olayları esnasında yaşananlara şahit olmuş, zulümlere maruz kalmış, ortada herhangi bir olumsuz durum yokken birden yoğun çatışmaların ortasında kalmış ve can güvenliklerinin tehlikeye girmesiyle birlikte büyük bir travma yaşamışlardır. Henek olayları nedeniyle yaşadıkları ve şahit oldukları şeyler insanlar üzerinde birçok psikolojik problemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Çatışmalar, ani gerçekleşen zorunlu göçler, ölümlü veya ciddi yaralanmalı trafik kazası, deprem, sel felaketi ve fiziksel ya da cinsel istismara maruz kalma vb. olaylar travmatik stres/şok tepkisi adı verilen geçici kişilik bozukluklarına neden olurlar. Fakat kimi bireylerde bu tür olayların oluşturduğu hasarlar kalıcı ve daimi ruhsal durum bozukluklarına yol açabilmektedir. Bu ruhsal bozukluk durumu travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) olarak adlandırılmaktadır. TSSB belirtileri yaşanan vakanın şiddet derecesine, çeşidine, umulmadık bir zaman da ortaya çıkmasına ve olaya maruz kalan insanın karakteristik yapısına göre değişkenlik gösterebilmektedir. TSSB durumu haftalar, aylar ve bazen yıllarca devam edebilir ve şu belirtilere sahiptir: 1) Yaşanılan travmanın istemeden oluşan düşüncelerde veya rüyalarda sık sık yaşanması, 2) Öfkeyi kontrol edememe, 3) İnsanlardan uzak durmaya çalışma, 4) Uyku güçlüğü yaşama ya da gürültü vb. uyarıcılara karşı sıçrama gibi abartılı tepkiler verme eğilimi (Geçtan, 2010: 194-196).

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde katılımcıların TSSB belirtilerinden olan “uyku bozukluğu” ve “öfke kontrolü kaybı”nı yoğun olarak yaşadıklarını görmekteyiz. Katılımcıların yaşadıkları olaylar ruhsal sağlıkları üzerinde uzun süre devam edecek hasarlara neden olmuştur. Katılımcılardan T.Ö, M.B ve Ö.Ş şunları dile getirmektedir:

Her an yine bir şeyler olabilir korkusuyla uyuyamamaya başladık ve zamanla uyku bozukluğu problemleri ortaya çıktı. Yaşanan uyku bozukluğu problemi sonucu ve yaşanan güven kaybı neticesinde öfke kontrol kaybı yaşadık. En basit bir şeyler de bile kendimizi kaybedip karşı tarafa sözlü ve fiili saldırılarda bulunuyoruz (T.Ö).

En ufak bir şey de öfkeme sahip olamamaya başladım, hemen karşıdakine nedenini bilemediğim bir şekilde öfke mi boşaltmak istiyorum. Öfkemi kontrol edemiyorum yani öfke kontrol kaybı yaşıyorum. Her daim öfkeyle kalkar öfkeyle oturur oldum. Öfke ayrılmaz bir parçam haline aldı (M.B).

Öfke kontrol kaybı ve uyku bozukluğu yaşadım. Çünkü sürekli silah sesleri ve bomba patlamalarının gölgesinde yaşamak insanın ister istemez bir takım psikolojik sorunlar yaşamasına neden oluyor (Ö.Ş).

Bu ifadeler bizlere olaylara maruz kalanların ne denli bir ruhsal problemler sarmalında bocaladığını ve ağır bir şekilde bu travmaları yaşadığını çok net bir biçimde anlatmaktadır.

6. Sonuç

PKK terör örgütü uyguladığı şiddet türleri ile halkı ve güvenlik güçlerini bezdirmek, kendine ait bölgeler ilan etmek, cinayet başta olmak üzere çeşitli suçlar işlemek, etnik ayrımcılık iddiaları ile toprak talebinde bulunup bağımsızlık mücadelesi adı altında devleti ele geçirerek kendi hükümranlığını var etmeye çalışmaktadır. Terör örgütü kendisine uygun yerlerde iç çatışma çıkararak ve bu çatışmaları her yere yayarak var olan siyasi sistemi kendi kontrolleri altına alma amacı gütmektedirler. Bunun gerçekleşmesi için her türlü şeyi yapmaktadır. PKK, şiddet yolu ile insanlar arasında korku, panik ve bıkkınlık meydana getirerek hegemonyasını kabul ettirmek istemektedir. PKK'nın uyguladığı baskıyı, şiddeti ve yaptığı zulmü bazı insanlar kabullenip yapılanlara katlanırken, bazı insanlarda yapılanları kabullenmeyip terörün olmadığı huzur ve güven içinde yaşayabilecekleri bölgelere göç etmek zorunda kalmışlardır. İnsanların göçü tercih etmelerindeki en büyük etmen PKK teröründen ve neden olduğu sorunlardan kurtulmaktır. Çünkü PKK, insanların can güvenliklerini

tehlikeye atarak hiçe saymakta, onlar üzerinde baskı kurarak yaşam alanlarını sınırlandırmakta, yaşam standartlarını alt seviyelere düşürerek her türlü kötü muameleye maruz kalmalarına neden olmaktadır. Bu durumun insanlar üzerinde neden olduğu güvenlik faktörü göç olgusunu meydana getirmektedir. Çünkü insanlar, yaşamlarını sürdürdükleri yerlerde can güvenliklerinin tehlikede olduklarını hissettikleri andan itibaren göç eğilimine girmektedirler.

PKK terör örgütünün insanların can güvenliklerini hiçe sayması, çatışma ortamını kırsaldan merkeze taşınması ve buradaki halkı kendi egemenliği altında tutmaya çalışması sivil halkı göç etmek zorunda bırakmıştır. Gerek yaşanan olayların etkisi gerekse de göç edilen yerde tekrardan yeni bir düzen kurma çabası göç edenler üzerinde birçok olumsuz durumun yaşanmasına neden olmuştur.

PKK'nın eylemleri nedeniyle gerçekleşen göç her ne kadar olaylara maruz kalan herkes üzerinde etki bırakmış olsa da bu durumdan özellikle çocuklar daha çok etkilenmiştir. Bu durum tüm yaşananlara maruz kalan çocuklarda özellikle eğitim başarı durumlarında kendini bariz bir şekilde göstermektedir. Kimi çocuklar yaşananların etkisiyle okulu bırakmış kimileri de okula her ne kadar devam etmeye çalışsalar da eski başarılarını elde edememişlerdir.

Çocukların yaşadıklarına benzer travmatik durumlar yetişkinlerde de gözlemlenmektedir. Fakat yetişkinlerin sahip oldukları sorumlulukların farklı olması nedeniyle yaşadıkları problemlerde farklılık göstermektedir. Yetişkinler evi geçindirme, ev halkının can güvenliğini sağlama, ev halkını barındırabilecek konut bulabilme, yeni yerleşim yerinde tekrardan çevre edinme ve uyum sağlama gibi sorumluluklara sahip olduklarından durum onlar için daha zor bir hal almaktadır. Yaşanan olaylar ve sonrasında çekilen sıkıntılar onlar üzerinde de özellikle psikolojik olarak olumsuz etkilerin yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan göçler her ne kadar can güvenliği tehlikesini ciddi anlamda ortadan kaldırmış olsa da farklı birçok problemin başlangıcı olmaktadır. Bu problemlerin başında ekonomik problemler ilk sıralarda yer alırken, sosyal, psikolojik vb. birçok sorunlarla bunlar devam etmektedir. Yani göç edenler için problemin biri biterken bir diğeri başlamaktadır.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016), Göç Sosyolojisi, Ankara: Nobel Yayınları
- Açıköz, R. (2013), Yoksullukla Mücadele Ve Üçüncü Sektör, Ankara: Argonot Yayınları
- Aksoy, Z. (2012), "Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 20, Cilt 5, 292-303
- Anonim (1993), Ansiklopedik Siyasi Terimler Ve Örgütler Sözlüğü, Ankara: Güvenlik Ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları
- Atım, R. (2016), "Yasadışı Göç Olayında Transit Ülke Türkiye", Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Balcı, A. (2013), Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik Ve İlkeler, Ankara: Pegem Akademi
- Baltacı, A. (2018), "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri Ve Örnek Hacmi Sorunsal Üzerine Kavramsal Bir İnceleme", Bitlis: Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:7, Sayı:1
- Bartram, D., Poros, M. V., Monforte, P. (2017), Göç Meselesinde Temel Kavramlar (Çev. İtir Ağabeyoğlu Tuncay), Ankara: Hece Yayınları
- Bayhan, V. (1997), "Türkiye'de İç Göçler Ve Anomik Kentleşme", Mersin 11. Sosyoloji Kongresi: Toplum Ve Göç, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, 178-193
- Beter, Ö. (2006), Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar, Ankara: Sabev Yayınları
- Bozdemir, M. (1981), Terör Mü Ve Terörizm Mi, Cilt:6, Ankara: Sbf Basın Yayın Yüksekokulu Yıllığı
- Crowther, J. (1999), Oxford Advanced Dictionary, England: Oxford University Press
- Çağlar, A. (2011), Türkiye'de Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler Ve Sosyal Uyum, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları
- Eren, H. (1988), Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Erjem, Y. (2009), Mersin'de Göç Kentleşme Ve Sosyal Problemler, Mersin: Mersin Valiliği Yayınları
- Geçtan, E. (2010), Psikodinamik Psikiyatri Ve Normaldışı Davranışlar, İstanbul: Metis Yayınları
- Gönüllü, M. (1996), "Dış Göç", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, 94-104
- Juergensmeyer, M. (2003), Terror In The Mind Of God: The Global Rise Of Religious Violence, California: University Of California Press
- Kızmaz, Z., Teğin, N. (2017), Özyönetim İlanları, Yerinden Edilmeler Ve Kürtler: Hendek/Barikat Eylemlerinin Mağdurları Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Hegem Vakfı Yayınları
- Mustafa, İ. (1996), El- Mu'cemu-L Vasit, İstanbul: Çağrı Yayınları
- Olçar, K. (2013), "Türkiye'nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla Şifa Mahallesi Örneği" İstanbul: Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Doktora Tezi
- Sami, Ş. (1996), Kamûs-I Türkî, 6. Baskı, İstanbul: Çağrı Yayınları
- Tekeli, İ. (1998), "Türkiye'de İçgöç Sorunsalı Yeniden Tanımlama Aşamasına Geldi", Türkiye'de İçgöç, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Yalçın, C. (2004), Göç Sosyolojisi, Ankara: Anı Yayınları